

Modele życia małżeńskiego Polaków

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Od ostatniego badania na temat preferowanych i realizowanych modeli życia małżeńskiego minęło tak dużo czasu, że zmienił się nawet język mówienia o nich. W komunikacie z 2013 roku¹ posługiwaliśmy się terminem „konkubinat” do opisu sytuacji, gdy dwie osoby żyjące w niezalegalizowanym związku prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Na przestrzeni siedmiu lat, które upłynęły od tamtego czasu, słowo to nabrało pejoratywnego znaczenia, a następnie wyszło niemal w ogóle z użycia i dziś mówi się zazwyczaj o partnerach wspólnie zamieszkujących lub związku nieformalnym.

Z naszych badań² wiemy, że podział obowiązków domowych i związanych z opieką nad dziećmi jest dość stabilny w czasie i mimo upływu lat to głównie na kobietach spoczywa dbanie o gospodarstwo domowe. Zmienia się natomiast postrzeganie miejsca kobiet i mężczyzn na rynku pracy³ i choć daleko jeszcze do równości płci, to niewątpliwie zmiany te wpływają na modele życia małżeńskiego. W październiku tego roku zapytaliśmy ogół Polaków, jaki podział obowiązków zawodowych i domowych uważają za najlepszy, oraz osoby zamieszkujące z mężem/żoną/partnerem lub partnerką, jaki model realizują w swoim związku⁴.

SYTUACJA ŻYCIOWA DOROSŁYCH POLAKÓW

Wśród ogółu dorosłych Polaków prawie trzy piąte żyje w związku małżeńskim (59%), a ponad jedna czwarta (26%) jest stanu wolnego. Co dziesiąty badany to wdowiec lub wdowa (10%), a pięć na sto osób jest rozwiedzionych lub w separacji (5%). Należy jednak dodać, że dwie piąte (41%) osób definiujących się jako kawaler lub panna jest z kimś z związku, więcej niż jedna czwarta osób

¹ Zob. komunikat CBOS „O roli kobiet w rodzinie”, marzec 2013 (oprac. Natalia Hipsz).

² Zob. komunikat CBOS „Kobiety i mężczyźni w domu”, wrzesień 2018 (oprac. M. Bożewicz).

³ Zob. komunikat CBOS „Kobiety i mężczyźni na rynku pracy”, październik 2018 (oprac. M. Bożewicz).

⁴ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (365) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

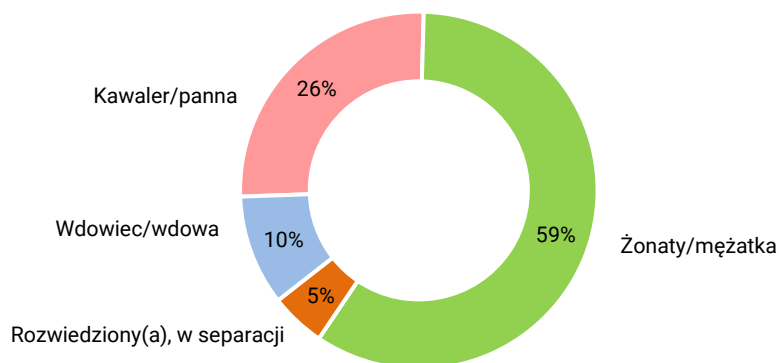
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadającym od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadającym od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 19 do 29 października 2020 roku na próbie liczącej 1040 osób (w tym: 49,7% metodą CAPI, 35,1% – CATI i 15,2% – CAWI).

rozwiedzionych ma partnera lub partnerkę (29%), a wśród wdowców i wdów ten odsetek wynosi tylko 2%.

CBOS

RYS. 1. Jaki jest aktualnie Pana(i) stan cywilny?

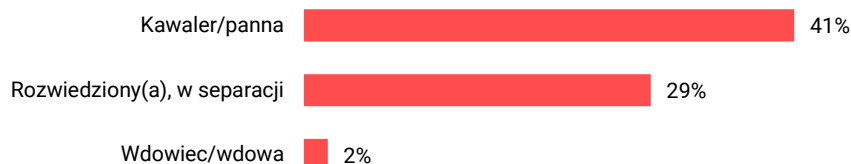

CBOS

RYS. 2. Niezależnie od Pana(i) stanu cywilnego, czy żyje Pan(i) obecnie z kimś w związku nieformalnym, partnerskim?

ODPOWIEDZI OSÓB NIEBĘDĄCYCH W ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIM (N=427)

ODSETKI ODPOWIEDZI TWIERDZĄCYCH

Kluczowe dla badanych przez nas kwestii jest wspólne gospodarowanie, dlatego wszystkich pozostających w związku (formalnym lub nie) zapytaliśmy, czy mieszkają z partnerem lub partnerką (w tym też z mężem lub żoną). Wśród ogółu dorosłych Polaków zamieszkiwanie z drugą osobą deklaruje niespełna dwie trzecie badanych (62%), zaś wśród poszczególnych grup: prawie wszyscy będący w związku małżeńskim (99%), dwie trzecie osób rozwiedzionych, ale żyjących w ponownym związku (67%) oraz prawie połowa kawalerów i panien będących obecnie w związku (44%).

PREFEROWANY MODEL RODZINY

W tegorocznym badaniu jako najlepsza sytuacja dla rodziny wygrywa model partnerski – wskazuje na niego niemal trzy piąte dorosłych Polaków (58%). Drugie miejsce – z jedną piątą głosów (20%) – zajmuje rozwiązanie, w którym oboje małżonkowie pracują, a kobieta dodatkowo zajmuje się

prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp. Niedaleko za tym modelem znajduje się tradycyjny układ patriarchalny, w którym tylko mąż pracuje, a kobieta zajmuje się domem i dziećmi – wybiera go jako najlepszą sytuację dla rodziny 14% ankietowanych. Pozostałe modele mają zdecydowanie mniej zwolenników: sytuację, kiedy oboje małżonkowie pracują, ale to kobieta angażuje się głównie w pracę, a mąż zajmuje się domem i dziećmi, wskazuje 5% Polaków, a jedna na sto osób za najlepszy uważa model odwrócony (wyłącznie kobieta pracuje, a mąż zajmuje się domem i dziećmi).

W porównaniu z badaniem realizowanym w 2013 roku znacznie wzrosło poparcie dla modelu partnerskiego – przez długi czas odsetek zwolenników tego rozwiązania utrzymywał się na zbliżonym poziomie (ok. 41–48% w latach 2004–2013), a od ostatniego pomiaru wzrósł o 12 punktów procentowych. Jednocześnie zmalało wybieranie modeli obciążających głównie kobiety jako najlepszych dla rodziny. Wskazywanie najbardziej patriarchalnego rozwiązania spadło z 23% do 14% w ciągu ostatnich siedmiu lat, zaś odsetek osób uważających za najbardziej pożądaną model nieproporcjonalny żeński spadł w tym samym czasie z 22% do 20%. Większa zmiana w przypadku tego ostatniego modelu dotyczy lat 2012–2013 – wówczas jego popularność zmalała o 5 punktów procentowych. Sytuacja, w której oboje partnerzy pracują, a mąż dodatkowo zajmuje się prowadzeniem domu, pojawiła się jako możliwość do wyboru w naszym badaniu dopiero w 2013 roku. Wybrało ją wówczas jako preferowany model 6% respondentów, obecnie poparcie dla tego rozwiązania wynosi natomiast 5%. Odsetek wskazań na model odwrócony utrzymuje się na poziomie 1%.

TABELA 1

Preferowany model rodziny	Wskazania respondentów według terminów badań						
	'97	'00	'04	'06	'12	'13	'20
	w procentach						
Partnerski – mąż (partner) i żona (partnerka) mniej więcej tyle samo czasu przeznaczają na pracę, zawodową i oboje w równym stopniu zajmują się domem i dziećmi	37	38	47	41	48	46	58
Tradycyjny – jedynie mąż (partner) pracuje, zarabiając wystarczająco na zaspokojenie potrzeb rodziny, żona (partnerka) zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.	38	42	27	32	22	23	14
Nieproporcjonalny żeński – zarówno mąż (partner), jak i żona (partnerka) pracują zawodowo, mąż (partner) poświęca więcej czasu na pracę zawodową, żona (partnerka) oprócz pracy zawodowej zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.	23	19	23	24	27	22	20
Nieproporcjonalny męski* – zarówno mąż (partner), jak i żona (partnerka) pracują zawodowo, żona (partnerka) poświęca więcej czasu na pracę zawodową, mąż (partner) oprócz pracy zawodowej zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.	-	-	-	-	-	6	5
Odwrócony – jedynie żona (partnerka) pracuje, zarabiając wystarczająco na zaspokojenie potrzeb rodziny, mąż (partner) zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.	1	0	1	1	1	1	1
Trudno powiedzieć	1	1	1	2	2	2	3

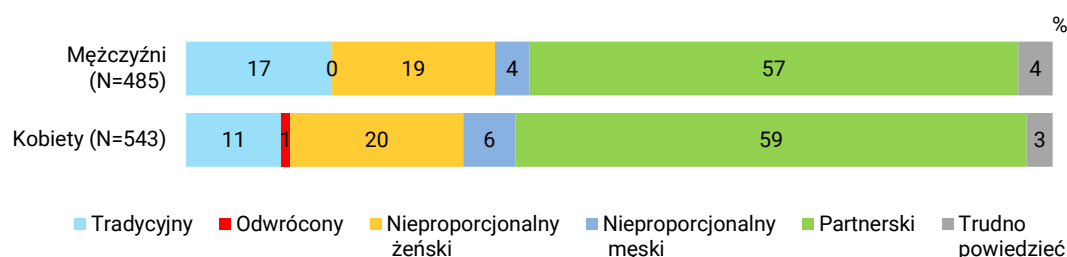
* W badaniach z lat 1997–2012 nie było możliwości wyboru modelu nieproporcjonalnego męskiego

Jeszcze siedem lat temu model partnerski był znacznie częściej wybierany jako preferowany przez kobiety (50%) niż przez mężczyzn (43%), podczas gdy obecnie ta różnica się zatarła i podobny odsetek kobiet i mężczyzn uważa równy podział obowiązków zawodowych i domowych za optymalne rozwiązanie (odpowiednio: 59% i 57%). Również podobne odsetki obu płci (20% kobiet i 19%

mężczyzn) wskazują model nieproporcjonalny żeński jako preferowany, a w poprzednim badaniu był on nieco częściej wybierany przez respondentki (23% wobec 20%). Mężczyźni nadal chętniej niż kobiety wybierają model tradycyjny, czyli taki, w którym zajmują się wyłącznie pracą zawodową, a żona – wyłącznie domem i dziećmi. Obecnie model ten preferuje 17% mężczyzn i 11% kobiet. Z kolei partnerki i żony nieco chętniej wskazują na model nieproporcjonalny męski, czyli taki, w którym mężczyzna zarówno pracuje, jak i zajmuje się domem i dziećmi, podczas gdy kobieta skupia się na aktywności zawodowej – rozwiązanie to preferuje 6% respondentek i 4% respondentów. Najrzadziej wybierany model odwrócony preferuje 1% kobiet, nie wybrał go zaś żaden mężczyzna.

CBOS

RYS. 3. Preferowany model rodziny

Respondentki opowiadające się za partnerskim modelem związku są najczęściej w młodym wieku (18–24 lata), mieszkają w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców, mają wyższe wykształcenie, pracują jako średni personel, technicy, zajmują kierownicze stanowiska lub wykonują specjalistyczne zawody, a także są pracownikami administracyjno-biurowymi lub prowadzą własną działalność gospodarczą. Z kolei aprobacie modelu tradycyjnego wśród kobiet sprzyjają niższe wykształcenie, bycie gospodynią domową oraz dochody na członka gospodarstwa domowego mieszczące się w przedziale 1000–1499 zł. Kobiety o poglądach lewicowych nieco częściej niż te identyfikujące się z prawicą preferują model partnerski związku, podczas gdy badane o poglądach prawicowych częściej wybierają model tradycyjny. Również religijność wpływa na preferowany przez kobiety podział obowiązków zawodowych i rodzinnych w związku – im większa częstość praktyk religijnych, tym większa aproba dla tradycyjnego układu, a rzadsze praktyki (lub ich brak) idą w parze z preferowaniem modelu partnerskiego. Różnice te nie są jednak bardzo duże – zob. tabelę aneksową 2.

Mężczyźni preferujący model partnerski są najczęściej w wieku 25–34 lata (a więc nieco starsi niż kobiety, które najczęściej go wybierają), również mieszkają w miastach liczących powyżej 100 tys. mieszkańców i mają wyższe wykształcenie. Wyraźniej niż wśród kobiet odsetek wskazań dla modelu równościowego jest tym wyższy, im większe dochody *per capita* badanego. Z kolei poparcie dla modelu tradycyjnego wśród mężczyzn deklarują szczególnie badani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym i o miesięcznych dochodach w przeliczeniu na członka gospodarstwa domowego nieprzekraczających 1999 zł. Podobnie jak w przypadku kobiet znaczenie mają także preferencje

polityczne ankietowanych, ale zależność od religijności nie jest już tak wyraźna (być może ze względu na niskie liczebności podprób) – zob. tabelę aneksową 3.

MODELE REALIZOWANE W POLSKICH RODZINACH

Oczekiwania odnośnie do najlepszego dla rodziny układu obowiązków zawodowych i domowych różnią się zwykle od rzeczywistości. Pytanie, jaki model rodziny jest aktualnie realizowany w związkach, zadajemy w naszych badaniach tylko osobom, które mieszkają z partnerem lub partnerką (w tym z mężem lub żoną). Najczęściej wskazywany w tym badaniu model partnerski jest realizowany u niespełna dwóch piątych osób gospodarujących z drugą osobą (37%). W drugiej kolejności występuje w polskich rodzinach model nieproporcjonalny żeński – jego realizowanie deklaruje obecnie przeszło jedna piąta respondentów (21%). Nieco mniejszy jest odsetek wskazań na model tradycyjny (17%). Czterech na stu badanych deklaruje realizowanie modelu nieproporcjonalnego męskiego, a co setna osoba – modelu odwróconego. Dodatkowo w 12% przypadków ani mężczyzna, ani kobieta nie pracują zawodowo, a 7% rozmówców deklaruje, że realizuje inny model niż wymienione.

TABELA 2

Realizowany model rodziny*

Realizowany model rodziny*	Wskazania respondentów według terminów badań	
	2013	2020
	w procentach	
Partnerski – mąż (partner) i żona (partnerka) mniej więcej tyle samo czasu przeznaczają na pracę zawodową i oboje w równym stopniu zajmują się domem i dziećmi	27	37
Tradycyjny – jedynie mąż (partner) pracuje, zarabiając wystarczająco na zaspokojenie potrzeb rodziny, żona (partnerka) zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.	20	17
Nieproporcjonalny żeński – zarówno mąż (partner), jak i żona (partnerka) pracują zawodowo, mąż (partner) poświęca więcej czasu na pracę zawodową, żona (partnerka) oprócz pracy zawodowej zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.	23	21
Nieproporcjonalny męski – zarówno mąż (partner), jak i żona (partnerka) pracują zawodowo, żona (partnerka) poświęca więcej czasu na pracę zawodową, mąż (partner) oprócz pracy zawodowej zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.	8	4
Odwrócony – jedynie żona (partnerka) pracuje, zarabiając wystarczająco na zaspokojenie potrzeb rodziny, mąż (partner) zajmuje się prowadzeniem domu, wychowywaniem dzieci itp.	3	1
Ani mężczyzna, ani kobieta nie pracują zawodowo	14	12
Inna sytuacja/Trudno powiedzieć	5	7

* Odpowiedzi respondentów żyjących w związku małżeńskim lub mieszkających z partnerem/partnerką (n=641)

W porównaniu z poprzednim badaniem – realizowanym w 2013 roku – wzrósł odsetek ankietowanych deklarujących, że realizują model partnerski: z 27% do 37%. Wzrost o 10 punktów procentowych nie odbył się za sprawą spadku popularności jednego konkretnego modelu, raczej ta różnica rozkłada się na pozostałe modele dość równomiernie. Realizowanie układu nieproporcjonalnego żeńskiego i odwróconego w polskich związkach zmalało o 2 punkty procentowe. Realizowanie modelu

nieproporcjonalnego męskiego deklaruje obecnie o 4 punkty procentowe mniej osób niż siedem lat wcześniej, a tradycyjnego – o 3 punkty mniej. O 2 punkty wzrósł natomiast odsetek wskazań, że badani są obecnie w innej sytuacji, niż przewidują wymienione modele.

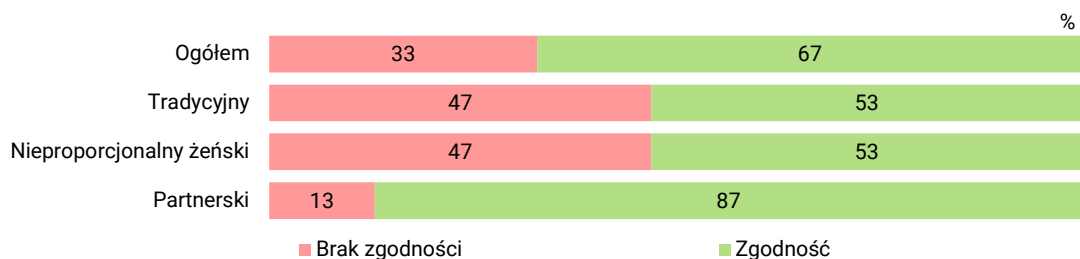
Realizowanie partnerskiego modelu rodziny częściej niż pozostali deklarują ankietowani w wieku 25–44 lata. Odsetek badanych, w których związkach wprowadzono takie rozwiązanie, wyraźnie wzrasta też wraz ze wzrostem wykształcenia respondentów. W grupach społeczno-zawodowych model partnerski zdecydowanie dominuje nad pozostałymi wśród przedstawicieli kadry kierowniczej i specjalistów z wyższym wykształceniem, średniego personelu, techników oraz pracowników administracyjno-biurowych. Zróznicowanie odsetka osób realizujących model partnerski ze względu na uzyskiwane dochody w przeliczeniu na członka gospodarstwa domowego, a także poglądy polityczne nie jest jednoznaczne.

Sytuacja, w której tylko mężczyzna pracuje zawodowo, a kobieta zajmuje się domem i dziećmi, występuje częściej niż wśród pozostałych w grupie osób gorzej wykształconych i sytuowanych. Realizowaniu modelu nieproporcjonalnego żeńskiego sprzyja praca w prywatnym gospodarstwie rolnym, a także – co warto podkreślić – relatywnie najwyższe dochody *per capita* – zob. tabelę aneksową 4.

ZGODNOŚĆ PREFERENCJI Z RZECZYWISTOŚCIĄ

Z powyższych analiz jasno wynika, że model realizowany nie zawsze jest zgodny z tym, który preferują badani – widać to chociażby w różnicy odsetków odnoszących się do najbardziej popularnego modelu partnerskiego: za najlepszy dla rodziny uważa go 58% respondentów, podczas gdy w praktyce realizuje go 37% badanych. Różnica wiąże się też jednak z inną grupą badanych – o preferencje pytaliśmy wszystkich Polaków, a o rzeczywisty model realizowany w związku tylko osoby zamieszkujące z partnerem lub partnerką (w tym też z żoną lub mężem). W tej drugiej grupie zgodność preferowanego modelu z aktualną sytuacją w związku dotyczy dwóch trzecich (67%) osób. Najbardziej usatysfakcjonowani są ankietowani realizujący model partnerski – wśród nich odsetek zgodności preferencji z rzeczywistością sięga 87%. Wśród respondentów, których związek opiera się na modelu tradycyjnym lub nieproporcjonalnym żeńskim, prawie połowa jest nieusatysfakcjonowana obecną sytuacją. W przypadku pozostałych typów relacji między partnerami liczebność grup jest zbyt mała, by wnioskować o zgodności lub jej braku z preferencjami.

RYS. 4. Zgodność realizowanego modelu rodziny z preferowanym*

* Na rysunku uwzględniono wyłącznie te modele, które realizuje minimum 30 osób w próbie

Zgodność modelu realizowanego z preferowanym, a więc odczuwanie satysfakcji z kształtu związku, w niewielkim stopniu różnicują cechy społeczno-demograficzne badanych. Relatywnie najczęściej zgodność preferencji z rzeczywistością występuje w przypadku badanych z miast liczących ponad 100 tys. mieszkańców, osób o co najmniej przeciętnych dochodach *per capita*, a także w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych i identyfikujących się z polityczną lewicą – zob. tabelę aneksową 5. W żadnej z tych grup jednak odsetek zgodności nie jest tak wysoki, jak w grupie osób realizujących model partnerski. Można więc przypuszczać, że to nie cechy społeczno-demograficzne badanych, ale wybierana przez nich forma życia małżeńskiego w większym stopniu determinuje satysfakcję z typu związku.

Aby zrozumieć, z czego wynikają różnice między oczekiwaniami a rzeczywistością, warto spojrzeć na poniższą tabelę. Wyróżniono w niej tylko typy realizowane przez odpowiednio dużą liczbę osób, aby uprawnione były analizy i wnioski ($n > 30$). W przypadku ankietowanych, których związek odzwierciedla model tradycyjny, nieusatisfakcjonowanie prawie jednej trzeciej wynika z preferowania modelu partnerskiego. Podobny odsetek (32%) badanych realizujących model nieproporcjonalny żeński uważa, że najlepsza dla rodziny jest sytuacja równego podziału aktywności zawodowej i obowiązków domowo-rodzinnych współmałżonków (partnerów). Warto dodać, że co dziesiąta osoba żyjąca obecnie w modelu nieproporcjonalnym żeńskim wolałaby sytuację, w której kobieta nie pracuje zawodowo, ale jedynie zajmuje się domem (10%). Znacznie mniejsze odsetki badanych wskazują na preferowanie innych rozwiązań. W grupie osób realizujących obecnie model partnerski nie ma jednego dominującego typu pożądanego przez badanych odczuwających brak satysfakcji. Cztery osoby na sto chciałyby dla swojego związku modelu nieproporcjonalnego męskiego, trzy na sto – tradycyjnego, tyle samo – modelu nieproporcjonalnego żeńskiego, a jedna na sto – odwróconego.

TABELA 3

Preferowany model rodziny	Realizowany model rodziny*		
	Tradycyjny	Nieproporcjonalny żeński	Partnerski
	procentowanie w kolumnach		
Tradycyjny	53	10	3
Odwrócony	0	0	1
Nieproporcjonalny żeński	13	54	3
Nieproporcjonalny męski	2	3	4
Partnerski	30	32	87
Trudno powiedzieć	2	1	1

* W tabeli uwzględniono wyłącznie te modele, które realizuje minimum 30 osób w próbie

Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat wiele się zmieniło w życiu rodzinnym: począwszy od języka opisu związków nieformalnych (wcześniej nazywanych konkubinatem), przez preferencje dotyczące najlepszego dla rodziny rozkładu obowiązków zawodowych i domowych, aż po rzeczywiście realizowane modele życia rodzinnego. Poza widocznym od dłuższego czasu dążeniem do egalitaryzacji w związku – które zintensyfikowało się w ostatnich latach – warto odnotować, że oczekiwania mężczyzn i kobiet odnośnie do najlepszego rozwiązania są ze sobą zbieżne. Dodatkowo preferowaniu poszczególnych modeli rodziny sprzyjają wśród kobiet i mężczyzn zbliżone cechy społeczno-demograficzne, co może świadczyć o tym, że partnerzy będą się dobierać w sposób zgodny. W przypadku modelu partnerskiego satysfakcja z realizowanego układu dotyczy ponad czterech piątych badanych (87%). Wśród osób realizujących inne typy życia rodzinnego brak satysfakcji z obecnego kształtu związku wynika najczęściej z preferowania partnerskiego modelu. Te wyniki mogą sugerować, że najbardziej pożądanym wśród Polaków typ będzie się w przyszłości upowszechniał.

Opracowała

Marta Bożewicz

TABELA 1

		Preferowany model rodziny						Liczba osób
		Tradycyjny	Odwrocony	Nieproporcjonalny żeński	Nieproporcjonalny męski	Partnerski	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		14	1	20	5	58	3	1028
Płeć	Mężczyźni	17	0	19	4	57	4	485
	Kobiety	11	1	20	6	59	3	543
Wiek	18–24 lata	4	1	21	7	63	3	77
	25–34	11	1	15	5	65	3	205
	35–44	10	1	20	7	61	2	176
	45–54	20	1	25	5	48	1	139
	55–64	15	0	23	2	57	3	203
	65 lat i więcej	18	0	17	4	55	6	229
Miejsce zamieszkania	Wieś	17	0	25	5	50	3	419
	Miasto do 19 999	17		19	3	56	5	141
	20 000 – 99 999	14	1	17	8	56	4	202
	100 000 – 499 999	6	1	11	4	75	3	167
	500 000 i więcej mieszk.	8	1	16	2	72	1	99
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	26	1	22	6	40	5	175
	Zasadnicze zawodowe	22	2	22	3	48	2	244
	Średnie	9	0	21	4	61	4	322
	Wyższe	5		13	6	73	3	287
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2		11	9	76	2	128
	Średni personel, technicy	5		17	2	75		31
	Pracownicy adm.-biurowi	6		19	4	69	2	56
	Pracownicy usług	9		22	2	62	4	73
	Robotnicy wykwalifikowani	15	2	25	5	52		102
	Robotnicy niewykwalifik.	23		26	10	40		67
	Rolnicy	22	2	28		45	3	46
	Pracujący na własny rach.	17		8	2	71	1	52
	Bezrobotni	8		20		63	9	17
	Emeryci	18	1	18	4	53	6	275
	Renciści	4	3	19		68	6	42
	Uczniowie i studenci	4		22	11	59	4	49
	Gospodynie domowe i inni	27		23	4	44	2	91
	inst. państw., publicznej	7		15	5	72	1	126
Pracuje w:	spółce właścicieli prywatnych i państwa	11		26	2	59	3	87
	sekt. prywat. poza rolnict.	11	1	17	7	63	2	306
	prywatnym gosp. rolnym	24	2	31		40	3	51
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	15	1	13	3	65	2	78
	Od 1000 zł do 1499 zł	24	1	22	2	47	3	173
	Od 1500 zł do 1999 zł	17	0	17	6	54	5	178
	Od 2000 zł do 2999 zł	6	1	21	9	62	1	153
	3000 zł i więcej	3		22	4	70	2	134
Ocena własnych war. mater.	Złe	26		19		49	6	68
	Średnie	13	0	20	5	58	4	391
	Dobre	13	1	19	5	59	3	568
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	11		15	13	61		45
	Raz w tygodniu	16	1	24	5	51	4	367
	1–2 razy w miesiącu	15	1	24	6	51	2	136
	Kilka razy w roku	15		18	5	60	2	236
	W ogóle nie uczestniczy	8	1	14	2	69	6	228
Poglądy polityczne	Lewica	11	0	15	4	67	3	268
	Centrum	14	0	23	5	54	4	237
	Prawica	16	1	23	6	52	3	334
	Trudno powiedzieć	13	1	19	4	57	6	158

TABELA 2

		Preferowany przez kobiety model rodziny						Liczba osób
		Tradycyjny	Odwrócony	Nieproporcjonalny żeński	Nieproporcjonalny męski	Partnerski	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		11	1	20	6	59	3	543
Płeć	Kobiety	11	1	20	6	59	3	543
Wiek	18–24 lata	4	3	13	7	71	1	35
	25–34	12	1	13	7	63	4	108
	35–44	6	1	22	6	62	2	93
	45–54	14		28	7	49	1	75
	55–64	12		28	3	54	3	109
	65 lat i więcej	14	1	15	5	60	5	124
Miejsce zamieszkania	Wieś	14	1	26	6	52	2	242
	Miasto do 19 999	10		21	2	60	8	71
	20 000 – 99 999	12	2	12	9	60	4	103
	100 000 – 499 999	6		9	7	73	5	83
	500 000 i więcej mieszk.	4	3	22	1	70		44
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	21	1	21	5	51	1	105
	Zasadnicze zawodowe	22	2	26	5	43	3	106
	Średnie	5	1	23	5	61	5	175
	Wyższe	4		12	8	73	4	158
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.			10	16	72	3	63
	Średni personel, technicy			20	4	76		17
	Pracownicy adm.-biurowi	2		19	3	72	3	42
	Pracownicy usług	10		24	4	59	3	35
	Robotnicy wykwalifikowani		5	17	12	65		26
	Robotnicy niewykwalifik.	12		33	8	47		31
	Rolnicy	17		59		24		17
	Pracujący na własny rach.			21		79		13
	Bezrobotni			13		76	11	8
	Emeryci	15	1	17	5	57	5	166
	Renciści	8	6	14		59	13	20
	Uczniowie i studenci	6		20	9	65		26
	Gospodynie domowe i inni	27		23	2	47	1	78
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4		19	7	68	2	75
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	8		26	4	59	2	37
	sekt. prywat. poza rolnict.	2	1	15	11	70	2	117
	prywatnym gosp. rolnym	15		61		25		20
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	8		10	5	74	3	48
	Od 1000 zł do 1499 zł	23	1	18	2	52	4	108
	Od 1500 zł do 1999 zł	11	1	21	7	54	6	106
	Od 2000 zł do 2999 zł	4	2	17	12	65	1	68
	3000 zł i więcej			24	5	69	2	56
Ocena własnych war. mater.	Złe	22		16		55	7	43
	Średnie	11	1	21	6	58	3	207
	Dobre	10	1	20	7	60	3	292
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13		19	10	58		29
	Raz w tygodniu	16	1	25	6	51	3	209
	1–2 razy w miesiącu	8	2	20	7	60	2	76
	Kilka razy w roku	8		17	7	65	2	125
	W ogóle nie uczestniczy	7	1	15	2	67	9	98
Poglądy polityczne	Lewica	9		16	5	67	4	143
	Centrum	10		25	7	52	6	134
	Prawica	15	2	22	7	54	1	161
	Trudno powiedzieć	10	2	19	4	62	3	89

TABELA 3

		Preferowany przez mężczyzn model rodziny						Liczba osób
		Tradycyjny	Odwrócony	Nieproporcjonalny żeński	Nieproporcjonalny męski	Partnerski	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		17	0	19	4	57	4	485
Płeć	Mężczyźni	17	0	19	4	57	4	485
Wiek	18–24 lata	5		27	7	56	5	42
	25–34	11		17	3	66	2	98
	35–44	14		17	7	60	2	83
	45–54	26	2	21	3	47	1	64
	55–64	17	1	18	1	60	3	94
	65 lat i więcej	23		20	2	48	8	105
Miejsce zamieszkania	Wieś	21		24	4	47	5	177
	Miasto do 19 999	24		17	5	52	2	70
	20 000 – 99 999	16	1	21	6	51	5	99
	100 000 – 499 999	6	1	13	1	77	1	84
	500 000 i więcej mieszk.	11		12	2	73	2	55
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	33		25	6	24	12	70
	Zasadnicze zawodowe	23	1	19	2	52	2	138
	Średnie	13		19	3	62	3	148
	Wyższe	6		15	4	73	1	130
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	3		13	1	80	2	65
	Średni personel, technicy	12		14		74		14
	Pracownicy adm.-biurowi	16		20	6	58		14
	Pracownicy usług	8		21		64	6	38
	Robotnicy wykwalifikowani	20	1	28	3	48		76
	Robotnicy niewykwalifik.	33		20	12	34		36
	Rolnicy	25	3	10		57	5	29
	Pracujący na własny rach.	23		4	3	69	2	39
	Bezrobotni	17		27		50	6	9
	Emeryci	21		21	3	47	7	109
	Renciści			24		76		21
	Uczniowie i studenci	3		23	13	53	8	23
	Gospodynie domowe i inni	28		18	14	31	9	13
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	11		9	2	78		51
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	13		27		58	3	49
	sekt. prywat. poza rolnict.	17	1	19	4	59	2	189
	prywatnym gosp. rolnym	30	3	13		50	5	31
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	27	3	20		50		30
	Od 1000 zł do 1499 zł	26		29	2	40	2	66
	Od 1500 zł do 1999 zł	26		10	5	54	4	72
	Od 2000 zł do 2999 zł	8		24	6	60	1	84
	3000 zł i więcej	5		20	4	70	2	78
Ocena własnych war. mater.	Złe	31		25		39	4	25
	Średnie	15		19	5	57	5	184
	Dobre	17	1	18	3	58	3	276
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	6		10	18	66		16
	Raz w tygodniu	17	1	22	4	50	6	158
	1–2 razy w miesiącu	23		29	6	40	2	61
	Kilka razy w roku	23		18	3	55	2	111
	W ogóle nie uczestniczy	10	1	14	2	70	4	130
Poglądy polityczne	Lewica	13	1	14	4	66	1	125
	Centrum	19	1	20	2	56	2	103
	Prawica	18		23	5	50	4	173
	Trudno powiedzieć	17		20	4	50	10	69

TABELA 4

		Realizowany model rodziny							Liczba osób
		Tradycyjny	Odwrócony	Nieproporcjonalny żeński	Nieproporcjonalny męski	Partnerski	Ani mężczyzna, ani kobieta nie pracują zawodowo	Inna sytuacja/Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		17	1	21	4	37	12	7	641
Płeć	Mężczyźni	15	0	22	3	37	14	9	310
	Kobiety	20	1	21	5	37	10	5	331
Wiek	18–24 lata	40		7		44	9		9
	25–34	20		20	4	50	1	4	116
	35–44	14	1	24	6	49	2	5	130
	45–54	21	2	27	7	37		6	110
	55–64	20	1	23	2	29	16	9	154
	65 lat i więcej	10	1	13	3	21	40	10	122
Miejsce zamieszkania	Wieś	22	1	29	6	24	14	3	247
	Miasto do 19 999	16	1	19	1	44	13	7	92
	20 000 – 99 999	17	0	15	5	33	18	13	119
	100 000 – 499 999	14		11	2	59	6	7	117
	500 000 i więcej mieszk.	9	3	25	5	43	5	10	65
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	30		23	2	12	27	7	72
	Zasadnicze zawodowe	24	2	20	3	29	15	8	168
	Średnie	16		21	6	39	12	6	206
	Wyższe	9	1	23	4	52	4	7	193
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	1	25	6	58	1	7	82
	Średni personel, technicy			18	3	75		4	24
	Pracownicy adm.-biurowi	3		28	3	64		2	38
	Pracownicy usług	10	4	31	6	46	3	1	47
	Robotnicy wykwalifikowani	14		24	4	51		7	70
	Robotnicy niewykwalifik.	22	2	24	4	44		3	44
	Rolnicy	20		49	5	26			27
	Pracujący na własny rach.	19		25	5	47		4	42
	Bezrobotni	26	17	7		13	11	26	7
	Emeryci	12	1	16	2	19	42	9	166
	Renciści	28		15	15	3	18	22	21
	Uczniowie i studenci	52		28		20			4
	Gospodynie domowe i inni	63		8	4	13	1	11	69
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	2	1	28	5	59	1	3	88
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	12	2	29	4	46		7	55
	sekt. prywat. poza rolnict.	13	1	22	5	53	1	5	206
	prywatnym gosp. rolnym	15		52	4	29			31
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	41	3	14	12	22	3	4	47
	Od 1000 zł do 1499 zł	24	1	22	1	27	21	5	110
	Od 1500 zł do 1999 zł	20		16	6	32	20	5	119
	Od 2000 zł do 2999 zł	4	3	22	6	51	9	6	94
	3000 zł i więcej	4		34	3	43	5	11	80
Ocena własnych war. mater.	Złe	40		29	4	16	7	4	32
	Średnie	17	1	17	4	39	14	9	231
	Dobre	16	1	24	5	37	12	6	377
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	15		3	5	52	21	5	20
	Raz w tygodniu	20	0	24	3	31	15	6	248
	1–2 razy w miesiącu	26	1	27	5	29	6	7	90
	Kilka razy w roku	17	1	25	7	35	9	6	152
	W ogóle nie uczestniczy	7	2	12	3	52	14	10	123
Poglądy polityczne	Lewica	11	1	25	3	45	11	4	168
	Centrum	18	1	28	5	31	9	7	157
	Prawica	22	1	19	5	29	15	8	208
	Trudno powiedzieć	20		10	3	44	14	10	93

TABELA 5

		Zgodność modelu preferowanego z realizowanym		Liczba osób
		Brak zgodności	Zgodność	
		%	%	
Ogółem		33	67	519
Płeć	Mężczyźni	32	68	239
	Kobiety	34	66	280
Wiek	18–24 lata	29	71	8
	25–34	30	70	111
	35–44	29	71	122
	45–54	31	69	103
	55–64	38	62	115
	65 lat i więcej	41	59	60
Miejsce zamieszkania	Wieś	39	61	205
	Miasto do 19 999	31	69	74
	20 000 – 99 999	32	68	83
	100 000 – 499 999	27	73	102
	500 000 i więcej mieszk.	28	72	56
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	39	61	48
	Zasadnicze zawodowe	34	66	130
	Średnie	29	71	168
	Wyższe	34	66	173
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	68	76
	Średni personel, technicy	13	87	23
	Pracownicy adm.-biurowi	24	76	38
	Pracownicy usług	34	66	45
	Robotnicy wykwalifikowani	18	82	65
	Robotnicy niewykwalifik.	17	83	42
	Rolnicy	37	63	27
	Pracujący na własny rach.	35	65	40
	Bezrobotni	69	31	4
	Emeryci	38	62	82
	Renciści	81	19	13
	Uczniowie i studenci	35	65	4
	Gospodynie domowe i inni	50	50	61
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	73	84
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20	80	51
	sekt. prywat. poza rolnict.	27	73	195
	prywatnym gosp. rolnym	34	66	31
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	47	53	44
	Od 1000 zł do 1499 zł	41	59	82
	Od 1500 zł do 1999 zł	26	74	89
	Od 2000 zł do 2999 zł	35	65	80
	3000 zł i więcej	24	76	68
Ocena własnych war. mater.	Złe	53	47	29
	Średnie	35	65	179
	Dobre	30	70	311
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	35	65	15
	Raz w tygodniu	35	65	196
	1–2 razy w miesiącu	38	62	79
	Kilka razy w roku	36	64	130
	W ogóle nie uczestniczy	23	77	93
Poglądy polityczne	Lewica	27	73	144
	Centrum	40	60	131
	Prawica	36	64	160
	Trudno powiedzieć	26	74	71